

TÜRKİYE - LİBYA STRATEJİK DİYALOĞU

“Düşünce Diplomasisi:
Yeni Dünya Yeni Ufuklar”

TÜRKİYE - LİBYA STRATEJİK DİYALOĞU

VİZYON BELGESİ (TASLAK)

Türkiye - Libya Stratejik Diyalogu

“Düşünce Diplomasisi: Yeni Dünya Yeni Ufuklar”

(Türkiye - Libya)

Dünyadaki temel trendlere bakıldığında “toprak ve makineyi” takiben “bilgi ve bilgiye dayalı ürünler” temelli yeni ekonomi çağında küresel rekabet “mikro-milliyetçilik”, “entegrasyon” ve “öngörülemezlik” üzerinden gelişmekte, hayatın ve devletin yeni doğasını belirleyen meydan okumaların; “kaynak ve paylaşım krizi”, “üretim-tüketim-büyüme” formülünün sürdürülemezliği, Çin kaldıracı ile “orta sınıfın tasfiyesi”, “enerji, su ve gıda güvensizliği”, hayatın her alanında “4. boyuta geçiş”, “işgücünde insan kaynağının tasfiyesi”, değişen devlet doğası ve beklenti yönetimi temelinde “sert güçten yumuşak ve akıllı güce geçiş” olduğu temel referanslar olarak şekillenmektedir.

Tüm bu temel parametreler içerisinde, teknolojideki dönüşümler; yapay zeka, sanal/artırılmış gerçeklik ve mobilite merkezli gelişerek tüm insan hayatını ve doğasını değiştirmeye adaydır. “Endüstri 4,0” ve “Toplum 5,0” kavramlarının dünyanın dönüşümünü endüstri ve toplum boyutları ile yönetmek açısından önemli başlıklar olduğu aşikârdır. Bir diğer etken de Çin’in dünya sahnesinde her geçen gün etkinleşmeye başlamasıyla oluşturduğu türbülanstır. Yeni İpek Yolu projesi “Kuşak ve Yol”; hem karadan hem denizden yüzde fazla ülkeyi ilgilendiren bir küresel entegrasyon projesi olarak şekillenmekte, iktisadi pastanın dağılımını kalıcı olarak değiştirmektedir. Orta sınıfı olmayan ülkelerde, otoriter rejimler ya da kaos, iki seçenek olarak önümüzde durmaktadır. Bölgesel ve küresel güvenlik anlamındaki iş bölümünün nasıl yapılacağı ve bedellerinin nasıl paylaşılacağı da önümüzdeki dönemin tartışma konuları olmaya adaydır.

Güvenlik üzerinden yeni ittifakların gelişmesi ise başat ülkelerin aldıkları risklerden ve inisiyatiflerden okunabilmektedir. Mülkiyet ve güç kavramlarının niteliği ile iş modeli tarihsel olarak değişmektedir. “Başarıda Başarısızlık” sendromu yaşayan AB’nin geleceğini; Brexit sonrası Batı’da yeniden canlanan kamplaşmanın sonuçları belirleyecektir. Tüm bu gelişmelerle birlikte, “Güvenliğin Ekosistemi”, hukukuyla birlikte değişmektedir. “Güvenlik - Demokrasi” ikilemini bundan sonra çok daha fazla yaşanacaktır. Çünkü orta sınıfı eriyen ve güvenlik eksenini sofistike bir zemine kayan ülkelerde demokrasinin yaşatılması zordur. “Güvenlik bize otoriter rejimler mi getirecek” sorusunun daha fazla tartışılması gerekmektedir.

Türkiye; 84 milyonluk nüfusu, gelişerek büyüyen ekonomisi ve Afro-Avrasya ana kıtası ortasındaki jeostratejik konumu ile öne çıkmaktadır. Avrupa, Karadeniz, Kafkaslar, Asya, Orta Doğu ve Afrika ülkeleri ile arasındaki tarihî, siyasi ve kültürel bağları, Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası alanda yükselen aktivitesi, NATO, AGIT ve CICA gibi örgütlerin önemli üyelerinden olması ve son dönemde geliştirdiği aktif dış politikası ile küresel platformda önemi gittikçe artan bir aktör hâline gelmiştir.

TÜRKİYE - LİBYA STRATEJİK DİYALOĞU

Libya ise Afrika'da dördüncü, dünyada 16. sıradaki yaklaşık 1,8 milyon kilometrekarelik yüz ölçümü ile en fazla kanıtlanmış petrol rezervine sahip 10. ülkesidir. Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası alanda yeniden yükselen aktivitesi, Bağlantısızlar Hareketi, Arap Birliği, İİT ve OPEC gibi örgütlerin üyelerinden olması ve son dönemde Türkiye ile geliştirdiği işbirlikleri ile küresel platformda ve bilhassa Akdeniz'de önemi gittikçe artan bir aktör hâline gelmiştir.

Türkiye, tarihî ve kültürel bağları nedeniyle Libya halkının güvenliğine ve refahına büyük önem vermektedir. Osmanlı döneminde Türk ve Libya halkları arasında başlayan münasebetler, 1951'de kurulan Libya Devleti'nin, Türkiye tarafından hemen tanınmasından sonra tesis edilen diplomatik ilişkilerle yeniden ivme kazanmıştır. 2011 devrimini müteakiben, Türkiye Ulusal Geçiş Konseyi'ni "Libya halkının tek temsilcisi" olarak tanımıştır. 2015'te imzalanan Libya Siyasi Anlaşması uyarınca kurulan Başkanlık Konseyi 2016'da göreve başlamış ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından ülkenin tek meşru icra organı olarak tanınmıştır. Başkanlık Konseyi'ni karargâhında ziyaret eden ilk ülke Türkiye olmuştur. Türkiye'nin Libya ile ilişkileri Libya'da kalıcı barış, istikrar ve güvenliğin sağlanmasına katkı ve karşılıklı yarar temelinde mümkün olan tüm alanlarda geliştirilmektedir. Bu çerçevede, Ulusal Mutabakat Hükümeti ile 2019'da "Akdeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması" ile "Güvenlik ve Askerî İşbirliği" Mutabakat Muhtıraları imzalanmıştır. Türkiye ile Libya arasındaki ikili ilişkilerde herhangi bir sorun yoktur. İki ülke arasında çeşitli alanlarda imzalanan ve ilişkilerin hukuki dayanağını oluşturan birçok anlaşma bulunmaktadır. İki ülkenin bölge meselelerine bakışları aynı yöndedir.

Siyasi ve kültürel ilişkileri yüzlerce yıllık bir tarihi temele sahip olan Libya ve Türkiye ortak yönetim ve kader birliğinin sayısız deneyimine sahiptir. Türkiye ve Libya ikili işbirliğinin yanı sıra, üyesi oldukları Birleşmiş Milletler ve İslam İşbirliği Örgütü (İİT) gibi uluslararası ve bölgesel örgütler çerçevesinde işbirliğini sürdürmektedirler. Ne var ki, iki ülke ilişkileri siyasi yakınlık çerçevesinde değerlendirilmesi gereken potansiyelin çok altında kalmaktadır. Bu noktada, her iki ülkenin uzun yıllar kendi bölgelerine odaklanmaları kadar, Batılı ülkelerin bölge politikaları da etkili olmuştur.

Türkiye ile Libya arasındaki ticaret hacmi de mevcut potansiyelin çok altındadır. Türkiye - Libya ikili ticaretinde, 2019 yılında ticaret hacmi 2,441 milyar dolar, ticaret açığı ise Türkiye lehine 1,485 milyar dolar civarı olmuştur. Türkiye'nin Libya'ya ihraç ettiği başlıca ürünler; mobilya ve aksesuarları, tekstil ürünleri, mücevherat, halı, ilaç ve çimentodur. Libya'nın Türkiye'ye ihraç ettiği başlıca ürünler; altın, ham petrol ürünleri, hurda metallerdir.

Orta Doğu'da ve Akdeniz'de son dönemde yer alan değişim ve dönüşüm hareketlerinin ardından ortaya çıkan son durum iki ülke ilişkilerinin olması gereken düzeye taşınması noktasında umut vadeden bir ortam doğurmuştur. Türkiye, Libya'daki soruna BM öncülüğünde ve Libyalılar arasında diyalog yoluyla siyasi bir çözüm bulunması amacıyla uluslararası çabalara da aktif destek sağlamaktadır. Bu çerçevede 2020'de Libya krizine siyasi bir çözüm bulmak amacıyla düzenlenen ve birçok ülkenin katıldığı Berlin Konferansı'na da katılmıştır.

TÜRKİYE - LİBYA STRATEJİK DİYALOĞU

Akdeniz'in iki önemli ülkesi olarak Türkiye ve Libya; Akdeniz, Orta Doğu ve İslam ülkeleri ve Batı dünyası ile ilişkiler bağlamında ekonomik, siyasi, jeopolitik ve güvenlik ile ilgili alanlarda ortak çıkarlara sahiptirler. Karşılıklı bağımlılık ilişkilerinin dünya çapında giderek derinleştiği günümüzde, ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi zorunluluğu, küresel enerji güvenliğine katkı sağlanması, kaçakçılık ve gittikçe artan terörist faaliyetlere karşı mücadele zorunluluğu gibi faktörler göz önüne alındığında, bu bölgelerde ekonomik, sosyal ve siyasi etkileşimin artırılması, barış ve güvenliğin sağlanması her iki ülkenin çıkarları için gereklidir.

Yabancı ülkelerin bölgeye müdahaleleri yanında, tarihin bagajı iki ülke arasındaki ilişkilerin yeterince derinleşmesini engellemiştir. Ne var ki, tarihsel bakımdan Avrupa kıtasında iki amansız rakip konumundaki Almanya ve Fransa bile işbirliğine giderek Avrupa Birliği mucizesinin temellerini atabilmişlerse, Akdeniz üzerinden komşu olan ve Orta Doğu'nun önemli iki ülkesi konumunda bulunan Libya ve Türkiye'nin bölgesel ve küresel barış ve refah için daha geniş ve derin işbirliğine gitmeleri büyük bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Her iki ülke kritik öneme sahip uzun vadeli çıkarların sürdürülebilirliği açısından etkili bir stratejik işbirliği geliştirebilir. Bu noktada olaylara siyasi, ekonomik, diplomatik ve jeostratejik açıdan daha geniş bir perspektif ile bakma ihtiyacı vardır. Çok boyutlu şekillenen dünya güç sistemi içerisinde Türkiye - Libya ilişkilerinin ideal bir noktaya taşınabilmesi için, iki ülkenin yalnızca siyasi ve stratejik temelli değil, her parametrede karşılıklı derinlik oluşturacak bir yapıya doğru yönelmeleri gerekir. İki ülkenin, bölgesel meselelere çözüm bulunması hususunda işbirliği içinde çalışmalarına duyulan ihtiyaç da derinden hissedilmektedir. Tarih; iki ülkeye karşılıklı bağımlılığı derinleştirecek stratejik fırsatlar sunmaktadır. Bu bağlamda sektör temsilcilerini stratejik boyutu da kapsayan bir yaklaşımla bir araya getirecek olan **Türkiye - Libya Stratejik Diyalogu** önemli bir işlev görecektir.

Ana Tema

Düşünce Diplomasisi: Yeni Dünya Yeni Ufuklar

Alt Temalar

Yeni Dengeler Yeni Ekonomi

Kuzey Afrika ve Akdeniz'de Çok Boyutlu Yeni Güvenlik Parametreleri

Güvenlik, Savunma ve Savunma Sanayii

Ekonomik İşbirliği

Ulaşım ve Lojistik

Çok Boyutlu Güvenlik ve Terörle Mücadele

İİT Üyesi Ülkeler İkili ve Çok Taraflı Kapasite İnşası

Kamu Yönetiminde İnovasyon ve Teknoloji Paylaşımı

TÜRKİYE - LİBYA STRATEJİK DİYALOĞU

Akademik ve Kültürel İşbirliği İmkanları
Bölgesel ve Küresel Ortak Perspektifler

Öncelikli Sektörler

Kamu Diplomasisi Eğitim ve Dil
Kültür ve Turizm
İnşaat, Müteahhitlik ve Altyapı
Sağlık ve Sağlık Turizmi
Enerji, Petrokimya ve Yatırımlar
Lojistik, Ulaştırma ve Haberleşme
Bankacılık ve Finans (Stratejik Yatırım Fonu)
Ekonomi ve Ticaret
Medya ve İletişim
Bilim ve Teknoloji
Marka Şehirler ve Çevre
Savunma ve Uzay Sanayii

ÇALIŞMA VE ETKİNLİKLER (TASLAK)

Yöntem

Tümevarım, Katılımcılık ve Ekonomik Derinleşme

Türkiye - Libya Akil Kişiler Kurulu Toplantıları/Çalışmaları

Kapasite ve Ekosistem Envanteri Oluşturulması

Araştırma Projeleri ve Raporlarının Hazırlanması

Pro-aktif Politika Önerileri Geliştirilmesi

Yuvarlak Masa Toplantıları/Çalıştayları

Çok Taraflı Çalıştaylar/Çalışmalar

TÜRKİYE - LİBYA STRATEJİK DİYALOĞU

Sektör Çalıştayları/Etkinlikleri

Uygulamalı İnteraktif Modellemeler

Stratejik Raporlar

Sektör çalışmalarının iki ülke karar alıcıları, özel sektörü, medyası ve kamuoyu için stratejik raporlar olarak yayımlanması. Literatür ve hafıza desteği sağlanması.

Medya Konferansları

Diğer Akademik Çalışmalar

Stratejik Rapor, Kitap, Makale, Tez vb. Akademik Çalışmalar